

МАЛГОЖАТА ГУТОВСКА-АДАМЧИК

Достатъчно е, че те има

Култура

*This project has been funded with support from the
European Commission.*

*This publication [communication] reflects the views only
of the author, and the Commission cannot be held
responsible for any use which may be made
of the information contained therein.*

*Този проект е финансиран с подкрепата на
Европейската комисия.*

*Тази публикация [съобщение] отразява само личните
виждания на нейния автор и от Комисията не може
да бъде търсена отговорност за използването
на съдържащата се в нея информация.*

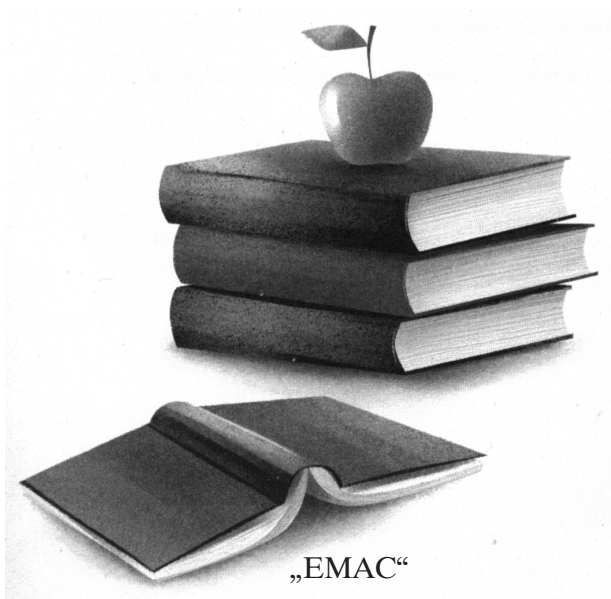
Библиотека
на Полския
институт
в София

Малгожата Гутовска-Агамчик

Достатъчно е, че те има

Превела от полски:

Милена Милева

„EMAC“

*На Яшмина, Ева, Мачек и всички,
които страдат от любов, или от нейната липса*

Małgorzata Gutowska-Adamczyk

WYSTARCZY, ŻE JESTEŚ

Copyright © Małgorzata Gutowska-Adamczyk, 2009

Малгожата Гutowска-Адамчик

ДОСТАТЪЧНО Е, ЧЕ ТЕ ИМА

Превела от полски: *Милена Милева*

Илюстрация на корицата: *Мачей Шиманович*

Оформление на корицата: *Борис Драголов*

© ИК „ЕМАС“

Всички права запазени!

Само глупаците не се учудват от себе си

Пьотр СПП

Може би всичко щеше да стане по друг начин, ако Вероника не беше прочела *Здрач*?

Но как да не я прочете, след като всички момичета в класа я четяха, всички бяха възхитени, всички въздишаха, а после седмици наред ходеха като напровени, витаеха в облаците с наивното усещане, че са обичани просто така, само защото ги има. А колкото по-грозно беше някое, толкова по-силно си го въобразяваше.

Понеже, то се знае, покрай хубавите все се навърта някой. Те няма защо да си въобразяват каквото и да е, дори сигурно нямат време за това. Стоят пред огледалата и мръщят леко вирнатите си нослета, по които са щури мъжете, облизват устните си, надути, все едно пчела ги е ужилила, присвиват сините си очи, кръгли, защото са вечно учудени от света, правят сладки муцунки, тренират, може пък да им потриват, знае ли човек, пъчат цици в сутиен 70 D. Сладки цицотки, по които мъжете губят ума и дума. Заради

кошто не забелязват онези, кошто губят ума и дума по тях.

Тези момичета също са чели *Здрач*.

За какво ли им е?!

Всъщност това е несправедливо. Трябва да има някакви правила на играта, трябва да има някаква елементарна справедливост. Трябва да са поравно. А не така – едни момичета да имат всичко, а други нищо. Как да го приемеш? Как да понесеш бремето на това знание, как да ги гледаш ден след ден – чуруликат си безгрижно, дрънкат някакви глупости, винаги и всичко им се получава, да речем по физика. Достатъчно е да направят онази си сладка физиономия.

– Она! Имали сме домашно, така ли? Ама наистина? Сори, честна дума, не знаех, ще го направя за петък, кълна се!

А на този идиот такива му минават, защото зяпа в деколтето им и даже забравя да си отбележи, че не са били готови за часа.

За какво им е на тях да мечтаят, щом получават всичко това, без да се борят? Постоянно им се възхищават. На мъжете няма и да им хрумне да бъдат приятели с тях. Записват се за след две години, редят се търпеливо на опашка, само и само да отидат с някоя такава на кино или в някой клуб.

Спират пред училище с колите на фрашканите си с пари татенца или дори със собствените си, правят се, че това не е кой знае какво, така, де, нормално е да

имаш кола на тази възраст, а тези глупави кифли, хилейки се като пълни идиотки, се качват и отпрашват нанякъде, кой знае накъде, а останалите послушно мятат раниците на изкривените се рамене и поемат към спирката или към метрото и нямат други планове, освен само и единствено да излязат за развлечение да разхождат кучето, а като бонус да му съберат и акито.

Именно те, тези, дето приличат на фолк певици, привличат мъжете като магнит, а наоколо става празно. Пълен вакуум.

Е, как да не четеш *Здрач*?

Само че после трябва много да внимаваш. Защото затъваш в него като в блато, искаш още и още, накрая вече го знаеш почти наизуст, а на лицето ти все е изписано онова странно блаженство, тялото ти олеква, олеква, ставаш мека, усмихваш се сама на себе си, говориш си с някой, който го няма. И всички те мислят за идиотка, каквато наистина си. Защото едно е да имаш измислен приятел в детската градина, а съвсем друго е да си отглеждаш виртуално гадже в гимназията.

Но и виртуалният става, щом няма друг на хоризонта.

А и отвъд хоризонта.

Вероника седеше над отворения на десета страни-

¹ Болеслав Прус (1847-1912) – полски писател от периода на позитивизма. – Бел. пр.

ца първи том на *Кукла* на Прус¹ и изобщо не можеше да почне да чете. Погледът ѝ блуждаеше тъпо по фасадите на околните блокове и си мислеше, че тази книга е ужасна, тя самата е ужасна и светът е ужасен. Току-що бе свършила февруарската ваканция, март се влачеше отчайващо бавно, пролетта беше толкова далеч. В училище говореха само за матурата догодина, все по-силното чувство на страх бе обхванало вече май всички, макар че досега упорито повтаряха: „Хич не ми пука, има още много време!“.

Малцината, които някак бяха успели да не изпуснат, бяха кандидати да повтарят трети клас¹. Тя не беше от този отбор. Уплашена като повечето, Вероника се стараше, макар че не беше лесно, дисциплинирано да изпълнява всички задачи, които даваха учителите – да зубри дефиниции, да прави тестове от минали години, докато не пукне от скука, и да се страхува повече от необходимото.

Впрочем, тя доста лесно изпаднаше в паника, нямаше нужда някой специално да ѝ помага. От друга страна, плашенето е единственото, което учителите владеят до съвършенство. Чертаят черни сценарии, все едно участват в някакъв холивудски конкурс за хорър. Измислят си къде може да се озове мързеливият абитуриент (шофьор на боклукчийски камион и чистач в метрото са сред най-привлекателните варианти), а в

¹ В Полша трети гимназиален клас отговаря на нашия 12 клас. – Бел. пр.

крайна сметка не постигат нищо, защото в резултат човек изобщо престава да слуша какво говорят.

Явно обаче Вероника не бе в достатъчна степен човек. (Брат ѝ предполагаше, че тя изобщо не е човек, имаше си теория, че са я подхвърлили някакви бавно-развиващи се зелени човечета, защото била още побавноразвиваща се от тях.).

Всъщност май само тя се притесняваше истински за матурата, което означаваше, че се опитваше да учи, но доста повече време отиваше за самото паникьосване.

Защото можеш да се паникьосваш, правейки абсолютно всичко: вечеряйки, миейки си сутрин зъбите, пътувайки с метрото. Вероника се паникьосваше 24 часа на ден, дори когато спеше, защото понякога сънуваше кошмари. Като се сетеше само за матурата, стомахът ѝ се свиваше на топка и преди спазъмът да отшуми, да изчезне на фона на другите, макар и не много по-приятни мисли, настроението ѝ вече се беше развалило за много часове напред. Следващата мисъл, разбира се, беше: „Аз съм пълна скръб!“ (любимата ѝ сентенция), а поредната: „Животът е сканан!“.

И така тази света троица: „матурата – тя самата – животът“ се въртеше в главата ѝ около триста пъти на ден и неизменно в минорен тон.

Това бе единственото, което Вероника безспорно владееше до съвършенство. За каквото и да си помислеше, всичко я изпълваше с нежелание. Нищо не може-

ше да накара лицето ѝ да грејне в усмивка. Е, може би, Четката, която сјајку до краката ѝ, захапала някаква обувка, сџвсем културно, без нахално лаене, само с умоляващата си физиономија и тихичко скимтене многу дискретно ѝ даваше да разбере, че би излязла навън.

Кучето беше толкова чаровно, че винаги успяваше да получи това, което искаше, сџцо како брата на Вероника, Кшишек. Това сџцо ја вбесјаваше. По това си приличаха: нямаха задџлжения, имаха само привилегији. А тя – само задџлжения. Защо никога не може да каже „не“? Защо кога то мајка ѝ се вџрне от работа, всичко трџбва да е вече отгавна свџршено?

Само едн-еднствен пџт, кога то Вероника за прџв пџт четеше *Здрач*, така потџна в него, че не чу лаенето на Четката, не забележа дори кога се отвори вратата на стаята ѝ и на прага заста на мајка ѝ, вперила учуден поглед в гџщеря си.

Чак кога то чу: „А ти какво така...?“, Вероника дојде на себе си.

– Чета... За училище ми е... – измџнка тя, едџа изгџржайки осџдителнија ѝ поглед. – За утре ми е.

– За утре ли? – пројви за кратко интерес мајка ѝ. – Как вџрви? Шџе успееш ли?

Вџпросџт беше реторичен, зашто никој никога не се притесняваше какџи шџе са оценките на Вероника. Разбира се, сама си беше виновна: ако поне веднџж беше вџзникнал някакџв проблем, родителите ѝ сџс сигурност шџаха да се притеснят. Обаче сега? Сама ги

бе свикнала, че в това отношения няма абсолютно никаква опасност, та затова не я мислеха много.

Само това не можеше да им прости. Така жертвоготовно се бореше за всяка петица¹, че биха могли от време на време да оценят старанията ѝ. Но май вече бяха свикнали.

Просто тя си беше такава.

За тях тя беше въздух, мебел, в която човек дори няма да се блъсне, отивайки нощем до банята.

Имаше я, а сякаш изобщо я нямаше.

Понякога ѝ идеше да закъснее няколко часа или да направи нещо още по-зрелищно, но какъв е смисълът? Някой ще го забележи ли изобщо? Може би кучето, останало неизведено навреме, ще се изникае пред вратата, както когато Кшишек обеща, че ще се прибере по-рано и ще го изведе, обаче – естествено – му изскочи нещо много спешно и не удържа на думата си. И е ужасно несправедливо, че точно тя, а не Кшишек стъпи после в локвата! И че тя трябваше да почисти, а Кшишек, който закъсня три часа, само сви рамене:

– Какво толкова е станало?

Нищо.

Нищо.

Нищо не е станало.

Точно това е най-лошото.

¹ Отговаря на нашата оценка 5. В Полша системата е шестобална. – Бел. пр.

С Кшишек няма за какво да си поговориш. Той е тъп математически ум, освен това мъж, студент и гост в дома си. Тотално игнорира по-малката си сестра, въпреки грижата му за нея винаги се свеждаше до това честно да си делят шоколадчетата. Тоест тя трябваше да му даде поне половината от своето. Такава беше тази справедливост.

Разбира се, етапът на деленето на шоколадчетата отдавна беше отминал. Сега я изнудва да му дава пари назаем, които никога не връща, все обещава, че ще доведе вкъщи някакъв суперготин тип, в когото тя би могла луго да се влюби. Шегува се, а тя не му вярва, защото всичките му приятели са загубеняци. Висят по няколко часа пред екрана на компютъра, а после си тръгват, без да подхвърлят дори едно „Чао!“. За тях съществуват само игрите и програмите, чийто имена Вероника дори не се мъчи да запомни.

По-големият брат! Сигурно само който го няма, може да се хване на тези приказки. По-големият брат – това е двойна самота, понеже уж го има, но никога тогава, когато наистина имаш нужда от него. А и кой би искал да сподели нещо с по-големия си брат? Освен ако не е готов да му се присмееят. Досега нямаше случай да отиде да му каже нещо и той да се откъсне от компютъра. Като че ли е ужасно трудно – да станеш да прегърнеш сестра си и да кажеш:

– Не се тревожи, малката! Всичко ще е наред! Няма да позволя да те обиждат!

Или нещо от този род.

Толкова ли е трудно наистина? Но Кишишек никога не го беше правил. За него тя сякаш изобщо не съществуваше.

Толкова по въпроса за братя.

Всъщност тя вече беше почти възрастна и бе редно най-сетне да свикне, че животът е жесток, а семейството, най-близките най-много те ядосват, но някак не можеше. Някъде дълбоко в нея все още живееше малкото момиченце, което мечтаеше тате да го погали по главичката и някой най-сетне да го разбере.

Съучениците ѝ една по една започваха да организират осемнадесетия си рожден ден и по свой, понякога странен, начин демонстрираха, че вече са големи – някакви мъже идваха да ги взимат с кола от училище – едва ли за да се отбият в сладкарницата, преди да ги закарат вкъщи.

А тя, която бе само една година по-малка, все още си мислеше, че е в прогимназия. Не ходеше на никакви партита в клубове, защото родителите не я пускаха, нещо по-лошо, дори Кишишек казваше, че са прави.

Всъщност, толкова ли пък искаше? Ако не пишеш, не пушиш, отгоре на това нямаш нито гадже, нито приятелки, какво ще правиш там? Да седиш отстраня и да зяпаш танцуващите не е кой знае какво удоволствие. Уж може и сама да си танцуваш, но не и ако си срамежлива.

Срамежливостта.

Откъде идва всъщност?

Ако Вероника не приличаше толкова на баща си, може би щеше да си помисли, че е осиновена. Или че наистина е от друга планета. Но не, колкото до роднинските връзки, нямаше никакви съмнения. Явно рулетката с гените, зле завъртяна, на рождения ѝ ген бе спряла на:

красота: слаба работа

пробивност: под нормата

смелост: хич я няма

асертивност: нулева

Защо тогава като бонус Вероника бе получила:

работливост: екстремна

чувство за отговорност: възможно най-високо?

Навярно само за да може във всяка ситуация да изпитва угрзения на съвестта и всички да я товарят с всичко, знаейки, че на нея ѝ е трудно да отказва.

Не стига това, ами се отличаваше с ужасен, хроничен, неизлечим романтизъм. Лесно се разчувстваше, всяка по-остра дума можеше да я нарани. Беше деликатна, с душа на самотник. Винаги се адаптираше трудно в нова среда. Стоеше отстрани, чакайки някой да я забележи.

Нейният свят бяха мечтите, и тези наяве. В света на мечтите, където всички са добри, нежни и чувствителни, търсеше спасение от простащината, цинизма и глупостта.

А понякога и от себе си.

И дори това, което мислеше за себе си, да бе малко преувеличено – защото никой не е толкова лош, нито толкова добър, колкото му се струва – ситуацията беше доста тревожна.

Тоест, щеше да бъде, ако някой я забелязваше.

Но такъв човек не се появяваше.

И Вероника вече беше свикнала с ролята си на неудачник, на човек, когото всички използват – и в даскало, и у дома. Нямаше особени надежди, че нещо скоро ще се промени. Дори не знаеше какво трябва да се случи, та отново да се почувства добре, тоест така, както се чувстваше горе-долу докъм шести клас, защото после всичко започна да се променя.

В прогимназията вече беше средна работа.

В гимназията...?

Уф! Пълен кошмар.

Това ли е младостта? Ако се вярва на възрастниците, най-хубавото време в живота? Какво ли е тогава по-лошото? Какво ли трябва да се случва тогава, щом човек още сега балансира на ръба на депресията или може би дори има клинични симптоми, ама не го знае?

Вероника вечно завиждаше на някои свои съученици, на тези, по-глупавите и по-хубавите, колко леко им вървеше животът. Те не му мислеха много, не разсъждаваха постоянно за всичко, приемаха това, което се случваше, и реагираха машинално, най-много да направят някоя недоволна гримаса. А тя се страхуваше от всичко.

А всъщност не се случваше нищо особено. Откъде тогава тази паника? Откъде чувството, че е сама, съвсем сама, че живее в пустиня и никога няма да бъде щастлива, защото до края на живота си няма да срещне никого, който да мисли като нея? Да я разбира? Да я обикне?

Точно така.

Май стигнахме до същността?

За щастие тя все пак попадна на *Здрач*.

Четенето на тази книга, поне докато Вероника не стигна до последната страница, ѝ вдъхваше надежда, че не всичко е изгубено, че и на нея животът ще ѝ се усмихне и някой ден един красив, висок, нежен мъж ще я покани на романтична разходка в парка.

Може би ще ядат сладолед?

Може би той ще поуска да я целуне?

Може би ще ѝ даде якето си, защото изведнъж ще стане студено?

И съвсем не е задължително да има кола, нито да е фрашкан с пари. Тогава сигурно наистина щеше да е надут и тъп. Трябва само да има топли очи (задължително кафяви!) и приятен глас. За останалото Вероника се осланияше на случайността.

Само че къде да намериш такъв?

И съществува ли изобщо такъв?

Някой, който да е само за нея? Някой, за когото точно тя да е важна?

Ето това Вероника някак не можеше да го повяр-

